ដំណើរដ៏វែងឆ្ងាយនៅរកយុត្តិធម៌ :
កិច្ចការរយៈពេល១៣ឆ្នាំដើម្បីធានាថា តុលាការខ្មែរក្រហមជារបស់ប្រជាជនកម្ពុជា

ដោយ ឆាំង យុ

កែសម្រួលដោយ ជី ទេវិទ្ធ

នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រជាជនកម្ពុជាបានធ្វើដំណើរដោយថ្មើរជើងឥតឈប់ឈរ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើដំណើរចេញពីទីក្រុងទៅកាន់ទីជនបទ ចេញពីភូមិកំណើតទៅកាន់ខេត្តផ្សេងៗ និងចេញពីស្រែចម្ការទៅកាន់សមរភូមិ ។ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រជាជនដែលរស់រានមានជីវិតពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហមបាននាំគ្នាធ្វើដំណើរម្តងទៀត ពោលគឺ ធ្វើដំណើរត្រឡប់ទៅរកទីលំនៅឋានរបស់គាត់វិញ ។

មកដល់ឆ្នាំ១៩៩៧ ប្រជាជនកម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមធ្វើដំណើរមួយផ្សេងទៀត ប៉ុន្តែដំណើរលើកនេះគឺជាដំណើរស្វែងរកយុត្តិធម៌ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រព្រឹត្តឡើងដោយខ្មែរក្រហម ។ ថ្ងៃនេះ គឺគម្រប់ខួប៣១ឆ្នាំគត់ បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ ប្រជាជនកម្ពុជាបានធ្វើដំណើរដោយបោះជំហានយ៉ាងធំនៅលើវិថីយុត្តិធម៌នេះ ។

នៅថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៦ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដែលត្រូវបានស្គាល់ជាទូទៅថា តុលាការកាត់ទោសអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម បានចាប់ផ្តើមបង្កើតការិយាល័យឡើងជាផ្លូវការនៅក្នុងបរិវេណនៃបន្ទាយកងយោធពលខេមរៈភូមិន្ទនៅជាយទីក្រុងភ្នំពេញ ។ សំណុំរឿងទីមួយ ឬសំណុំរឿងលេខ០០១ បានចាប់ផ្តើមជំនុំជម្រះនៅថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ពោលគឺពីរឆ្នាំយឺតជាងគម្រោងដែលបានគ្រោងទុក ។ ការជំនុំជម្រះនេះត្រូវបានចាប់ផ្តើមឡើងដោយមានការសុំខមាទោសចំពោះជនរងគ្រោះ និងការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកើតឡើងពីសំណាក់ចុងចោទដែលជាអតីតប្រធានមន្ទីរស-២១ ឈ្មោះ ឌុច (ឈ្មោះដើម កាំង ហ្គេកអ៊ាវ) ។ ប៉ុន្តែអ្វីដែលគួរឲ្យទឹកស្ងាន មិនដល់នោះគឺនៅថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ឌុច បានបដិសេធការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនដោយសម្អាងលើហេតុផលយុត្តាធិការតុលាការថា ខ្លួនមិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់របបខ្មែរក្រហម និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដូចដែលមានចែងក្នុងច្បាប់កាត់ទោសអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទេ ។ សាលក្រមកាត់ សេចក្តីលើករណីរឿង ឌុច អាចនឹងចេញនៅក្នុងអំឡុងខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ ខាងមុខនេះ ។

នៅចុងឆ្នាំ២០១០ ឬដើមឆ្នាំ២០១១ សវនាការកាត់ ទោសសំខាន់បំផុតនឹងត្រូវចាប់ផ្តើម ។ ករណីសំណុំរឿងលេខ០០២ នឹងធ្វើការជំនុំជម្រះក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមដែល នៅរស់រានមានជីវិតសព្វថ្ងៃរួមមាន ៖ នួន ជា, ខៀវ សំផន, អៀង សារី និង អៀង ធីរិទ្ធ។ ការជំនុំជម្រះនេះ គឺជាជំហានយ៉ាងសំខាន់ណាស់សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជានៅលើវិថីឆ្ពោះទៅរកយុត្តិធម៌ដោយហេតុថា ភ័ស្តុតាង និងការវិភាគផ្សេងៗចេញពីដំណើរការជំនុំជម្រះនេះ នឹងផ្តល់នូវចម្លើយទៅនឹងចម្ងល់ជាច្រើនទាក់ទងនឹងរបបខ្មែរក្រហម ដែលប្រជាជនកម្ពុជាមានមន្ទិលសង្ស័យអស់ជិតបីទសវត្សរ៍កន្លងមកហើយ ។

ប្រទេសកម្ពុជា អង្គការសហប្រជាជាតិ និងប្រទេសដទៃទៀតបានធ្វើការជាមួយគ្នាអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំដើម្បីជួយស្វែងរកយុត្តិធម៌ដល់ប្រជាជនកម្ពុជា ។ អង្គការសហប្រជាជាតិនិងរដ្ឋាភិបាលប្រទេសផ្សេងៗគឺជាអ្នកចូលរួមចំណែកភាគច្រើន នៃថវិកាដំបូងចំនួន៥៦លានដុល្លារអាមេរិក សម្រាប់តុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម និងបានចូលធ្វើអន្តរាគមន៍នៅពេលមានការខ្វះខាតថវិកានៅចុងឆ្នាំ២០០៨ ។ រដ្ឋាភិបាលប្រទេសទាំងនេះ ក៏បានផ្តល់នូវជំនួយហិរញ្ញវត្ថុដល់អង្គការសិទ្ធិមនុស្សនិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលជាតិនិងអន្តរជាតិជាច្រើនដែលជួយគាំទ្រ និងឃ្លាំមើលតាមរយៈជួយជនរងគ្រោះដាក់ពាក្យបណ្តឹងអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហមទៅកាន់តុលាការ ឃ្លាំមើល និងរាយការណ៍អំពីសកម្មភាពរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិផ្តល់ប្រឹក្សាដល់អ្នកមានបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្ត និងសកម្មភាពផ្សេងៗទៀត ។ វិធីសំខាន់បំផុតដែលអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលអាចជួយបាននោះគឺធ្វើការជាមួយតុលាការ និងជាមួយអង្គការដៃគូដើម្បីធានាឲ្យប្រាកដថា ប្រជាជនកម្ពុជានឹងបានទទួលដំណឹង និងបានចូលរួមក្នុងដំណើរការរបស់តុលាការ ។

ការជំនុំជម្រះក្តីនេះត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌ ជូនជនរងគ្រោះក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។ តុលាការនេះជាតុលាការរបស់ប្រជាជនទាំងអស់គ្នា ដូច្នេះប្រសិនបើគ្មានការចូលរួមរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា យើងនឹងមិនអាចវិនិច្ឆ័យបានថាតើការកាត់ក្តីនោះមានភាពត្រឹមត្រូវស្របតាមបទដ្ឋានជាន់ខ្ពស់ និងទទួលបានព័ត៌មានគ្រប់ៗគ្នាទេ ។

អ្វីដែលត្រូវចោទសួរនោះ គឺថាតើប្រជាជនកម្ពុជាអាចចូលរួមជាមួយដំណើរការកាត់ក្តីដោយរបៀបណា? ប្រជាជនភាគច្រើនរស់នៅតំបន់ឆ្ងាយៗ ហើយការចំណាយសម្រាប់ការធ្វើដំណើរមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញមានតម្លៃថ្លៃ ។ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលកំពុងធ្វើយ៉ាងណាឲ្យប្រជាពលរដ្ឋបានតាមដានតុលាការ

តាមរយៈទស្សនាវដ្ដី និងឯកសារផ្សេងៗដែលអង្គការទាំងនោះបានចែកចាយទៅតាមការិយាល័យឃុំ និងស្រុកទូទាំងប្រទេស ។ ស្ថាប័នមួយចំនួនផ្សេងទៀតព្យាយាមចាក់ផ្សាយព័ត៌មានតាមរយៈ វិទ្យុ និងទូរទស្សន៍ ចំណែកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាវិញ កំពុងតែធ្វើការជាមួយស្ថានីយទូរទស្សន៍ជាតិ និងស្ថានីយទូរទស្សន៍ដទៃទៀត ដើម្បីផលិតកម្មវិធីដែលអាចជួយអប់រំប្រជាពលរដ្ឋឲ្យបានយល់ដឹងអំពីតុលាការ ។

កាលពីប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងទៅនេះ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានអនុវត្តជំហានទីមួយនៃគម្រោងឯកសាររស់ដោយបានអញ្ជើញអ្នកភូមិពីទូទាំងប្រទេសប្រមាណពី៤០០ ទៅ ៥០០នាក់ ជារៀងរាល់ខែ ឲ្យធ្វើដំណើរមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញដើម្បីទៅទស្សនាទីតាំងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍ និងជួបជាមួយមន្ត្រីតុលាការនៅក្នុងសាលសវនាការ ។ ជំហានទីពីររបស់គម្រោងនេះដែលត្រូវបានចាប់ផ្ដើមកាលពីដើមឆ្នាំ ២០០៩ ជួយឲ្យជនរងគ្រោះបានចូលមើលដោយផ្ទាល់នៅក្នុងសវនាការកាត់ទោស ឌុច និងបានចូលរួមក្នុងកិច្ចពិភាក្សាអប់រំទាក់ទងនឹងតុលាការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម ព្រមទាំងបានទស្សនានូវភាពយន្តឯកសារផ្សេងៗស្ដីអំពីរបបខ្មែរក្រហម ។ បន្ទាប់ពីនោះ ប្រជាជនវិលត្រឡប់ទៅកាន់ទីលំនៅវិញ ចែករំលែកជាមួយអ្នកជិតខាងរបស់គាត់នូវអ្វីដែលបានឃើញ និងយល់ដឹងតាមរយៈវេទិកាពិភាក្សាក្នុងភូមិ ។ តាមរយៈការធ្វើដូច្នេះ ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាអាចមានឱកាសស្វែងយល់ ពីតុលាការតាមរយៈអ្នកភូមិរបស់គាត់បន្ថែមទៅលើការយល់ដឹងតាមរយៈមន្ត្រីតុលាការ និងបុគ្គលិករបស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ។ សកម្មភាពទាំងអស់ខាងលើនេះ អាចជួយឲ្យប្រជាពលរដ្ឋឲ្យយល់ដឹងពីដំណើរប្រព្រឹត្តទៅរបស់តុលាការ និងជួយឲ្យប្រជាជនកាន់តែជិតស្និទ្ធជាមួយដំណើរការតុលាការថែមទៀត ។ ចំពោះករណីសំណុំរឿងលេខ ០០២ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងបន្តពង្រីកនូវសកម្មភាពផ្សព្វផ្សាយរបស់ខ្លួនឲ្យកាន់តែទូលំទូលាយជាងនេះទៅទៀត ដោយសារតែសារសំខាន់នៃសំណុំរឿងនេះ ។

យើងទាំងអស់គ្នាចង់មើលឃើញតុលាការនេះប្រព្រឹត្ត ទៅដោយភាពត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងអាចចូលរួមជាមួយដំណើរការរបស់តុលាការដោយមិនមានការគំរាមកំហែង ឬភាពមិនប្រាកដក្នុងចិត្ត ។ ជាពិសេសទៅទៀត ការស្វែងយល់ពីតុលាការតាមរយៈឯកសារ វិទ្យុ ទូរទស្សន៍ ក្រុមគ្រួសារ មិត្តភក្តិ និងអ្នកជិតខាង អាចជួយឲ្យពួកប្រជាជនកម្ពុជាមើលឃើញពីដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលអាចធ្វើទៅបាន ហើយថែមទាំងអាចជួយធ្វើឲ្យអនាគតរបស់ក្មេងជំនាន់ក្រោយបានកាន់តែប្រសើរជាងនេះនិងក្លាយទៅជាការពិត ។